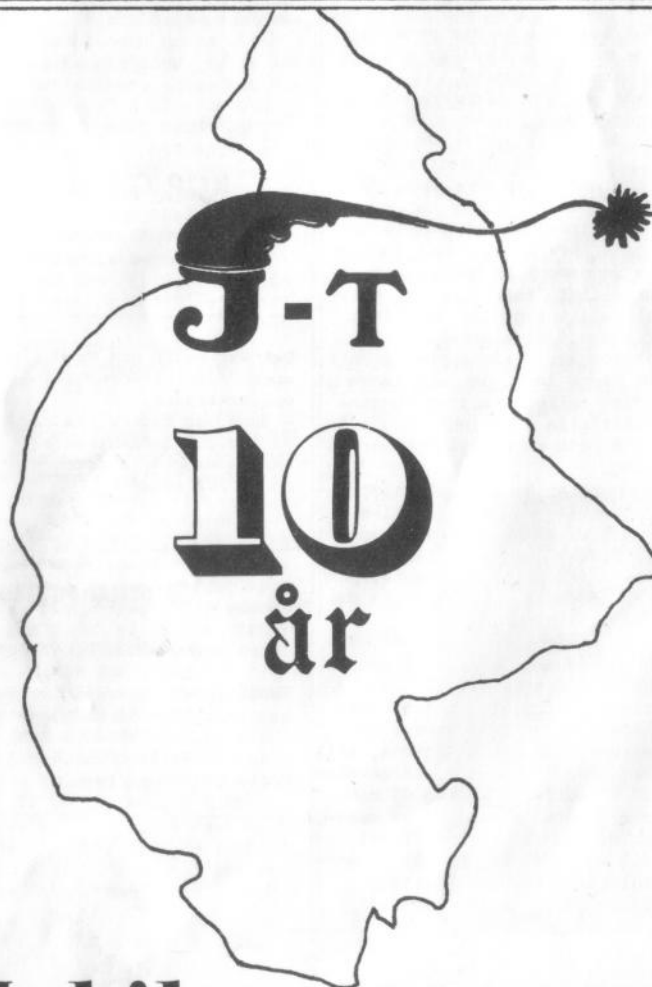

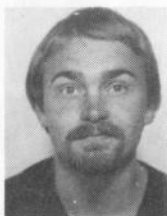
Jemtlands Tidning

HEMBYGDSFÖRENINGEN JAMTAMOT, NORRLANDS NATION, UPPSALA

NR 1-82 ÅRG 11

Jubileumsnummer

NÅGRA ORD PÅ VÄGEN FRÅN REDAKTÖREN

Broder!

Ännu ett nummer av Jemtlands Tidning har alltså drabbat dig! Den här gången är det dessutom lite speciellt, det är ju som du märkt fråga om ett JUBILEUMSNUMMER. Den här skapelsen har nått den anmärkningsvärda åldern av tio(10) år, ett faktum som Jämtmot har all anledning att känna stolthet över. Vi är den enda förening på Norrlands nation som håller sig med en regelbundet utkommande tidning.

Jag ska inte här gå in på tidningens intressanta och händelserika historia sedan starten 1972. Det överlåter jag åt en person som känner denna historia långt bättre än jag, och som själv utgör en del av densamma, nämligen br. Storjämten Halvar. Denne ger i sin artikel(sid.3) en intressant och initierad inblick i tidningens första år, under initiativtagaren Thomas Johnssons redaktörskap.

En sak som definitivt framgår av br. Halvars artikel är att utgivningen av J.T långt ifrån alltid varit den självklarhet det är idag. Det har tvärtom varit många problem att brottas med under årens lopp, och med tanke på detta är det väldigt roligt att idag konstatera att J.T bestått alla provningar och i år alltså fyller tio år som en stabil och mycket livskraftig tidning.

Det är min förhoppning och tro att tidningen även fortsättningsvis ska visa sig lika livskraftig, och att vi alltså kan se framtiden - och nya jubiléer - an med tillförsikt. Med den trogna skara skickliga skribenter som J.T för närvarande förfogar över så finns det knappast anledning till något annat.

Skribenter är dock något vi aldrig får för många av och det vore onekligan roligt om skrivandet spreds på flera händer; J.T är Jämtmots egen tidning och borde därför vara ett naturligt språkrör för flera jämtar än vad som nu är fallet. Skriv alltså gärna, allt material och alla idéer och uppslag välkomnas varmt! - Tänk att få uppleva den dag då man som red. tvingas refusera en artikel av exempelvis br. Halvar p.g.a utrymmesbrist! Det vore något det! Då kunde man påstå att tidningen nått ett absolut maximum av kvalitet. - En sådan vision är väl knappast särskilt

realistisk, men jag tänker ändå behålla den som en slags "redaktörens dröm om utopia.

Nog om detta. Nu tycker jag att du ska sätta dig bekvämt tillrätta med det här numret av J.T. Glöm Uppsala med snålblåst och sundsvallare och låt dig hänföras av vad bröderna har att bjuda.
-Mycket nöje!

Arne Nilsson red.

KÖP GAMLA J.T!

Äldre nummer av Jemtlands Tidning finns att köpa. Kontakta red. på tel. 118533.

Det var kallt och Magnus som kommit åkande spark över litsbron svängde av och kom in på bilverkstaden.

- Jaha, du Magnus, sa verkstadsägaren, du lever å e uut å ååk spaersk!

-Ha du nauginsin sitt 'n dö'n jävel som ha vö uut å åke spaersk!

Jemtlands Tidning.

Utgives av HEMBYGDSFÖRENINGEN JÄMTAMOT
NORRLANDS NATION UPPSALA
Redaktör och ansvarig utgivare:
ARNE NILSSON
STUDENTVÄGEN 1618
75234 UPPSALA
Upplaga: 400 ex/termin

FRÅN NÄLDSJÖNS STRAND ÖH:S REFLEXIONER

Ryck, ryck, ryck - stilla - Darr, darr, snurr. Drag, drag, stilla - och så ryck, darr, darr. Den lilla kroken med sitt bete dansar sin ensamdans över Näldsjöns steniga botten. Publik saknar den lilla kroken helt visst inte. En envis ÖH blickar genom ett hål i isen stint ner på de ystra piruetter som fångst-redskapet beskriver. En hop sikar sällar sig också till åskådarna, tillsammans med ett par abborrar. Sikarna tillhör ett oroligt släkte, ena stunden här, andra stunden borta utom synhåll. Rätt vad det är gör någon av de små sikarna ett utfall mot kroken, eller mot blybitarna som sitter fästade på linan några cm upp. Vanligen missar de själva betet och krokspetsen och gör i stället ett snärtigt utfall mot krokens ofarliga del, blänket.

Sikarna betar sig i själva verket som en mob av ungdomsligister. Svaga stackare som gör fega utfall, medan de övriga ägnar sig åt det distrahera. Emmellertid bedrager sig ibland en och annan ur den lilla skaran. En efter en i gänget följer de med upp ur hålet, för att vederbörligen slås ihjäl och krokas av. Den döda maggoten, betet vill säga, lämnar de vanligen helt generöst kvar, till nästa dumskalle att bita i.

Abborrarna är av ett helt annat kynne! De låter sina breda näbbar skynta fram från det ena eller andra hållet, avvaktande, tittande, stirrande, stilla pumpande vatten genom sin stora mun och ut genom de brett kluvna gälarna. - Ja, abborren är sannerligen en bepantrad rovriddare! tjockskalig, taggig, hård och kallblodig. Fast märkligast tycks dessa näldsjöabborrar vara då de krokas fast sig. De rusar då upp ur hålet närmast självmant, sjudande av egen kraft, efter att ha fått färdriktningen utpekad genom en dragning i linan.

- Men nu är det stilla, stilla och dött såväl ovan som nedan isen. Efter att ha legat framstupa, tittande ned i vattnet, lyfter jag nu blicken och stötter upp överkroppen på underarmarna. Solen är rätt bakom mig, så även vinden. Det går en västanvind i byar över sjön - den vanliga vardagsvinden, tycks det mig. Solen står i väster över Malinviken, hon står lågt och faller snabbt ner mot de mörka grantopparna. Det är den andra veckan i

april och kvällarna har redan börjat bli långa. Nu lyser hon rätt emot Nordannäliden och Asp-Åshöjden därborta. Jag lyfter huvudet och ser mot Aspås. Mitt lilla huvud kastar en lång mökblå skugga framför sig på isen. Ser jag mot söder sticker kyrktornet i Näskott upp bakom skogskanten. Tänk vad man ser i denna välsignade avkrok! Det känns tryggt och bra. Där är Aspås och där är Näskott, tänker jag.

Tjong! Något har slitit tag i min högra hand. Jag höll så när på att glömma fisket. Blicken mot vattnet, en grå skugga där nere, ett par slag fram och tillbaka sedan är allt lugnt liksom förut. Det måste ha varit en harr, tänker jag. Och maggoten tog den.

Särskilt stor var den knappast och jag grämer mig ej länge. Fast visst är det harren, denna timjandoftande torped med väffelmönster, som utgör det mest åtråvärda bytet.

Nu är allt som i begynnelsen - ungdomsligisterna är tillbaks, fast det nya gänget verkar om möjligt ännu fegare.

Därborta lyser smalsidan av Aspås kyrka vit på höjden. Ännu några minuter går, himlen tunnas ur, blir högre och kallare då solen sjunkit bakom granarna. Jag plockar ihop mina fiskar, drar upp kroken och går, med renskinnet ihoprullat under armen.

JEMTLANDS TIDNING TIO ÅR!

EPOKEN THOMAS JOHNSON

Under det att Hembygdsföreningen Jämtamot 1982 går in på sitt sextioåttonde år, och således snart uppnår den akningsvärda åldern av sjuttio, firar en av föreningens märkligaste skapelser, nämligen denna tidning, tioårsjubileum. Med anledning av detta för tidningen i sig anmärkningsvärda förhållande, må här en viss återblick jämte förtäljandet av några episoder vara på sin plats.

Den som först väckte tanken på tidsningsutgivning, var sedermera Storjämten Thomas Johnson. Under sin gymnasietid var han en tid redaktör för tidningen Wargen å Wargentinsskolan. Med denna skribenttid i färskt minne infann han sig, fylld av energi och goda föresatser, som gälbeinskar på surströmmingsmotet 1971 å Exilium. Knappt hade han invalts, förrän han med stor iver begynte förespråka att Jämtamot borde ge ut en egen medlemstidning.

Till en början mötte Thomas föga eller intet gensvar från motet. Han visade sig emellertid vara en enveten figur, vilken under hela exiliumtiden 1971-72 mot efter mot utlät sig om sin idé. Så småningom förmärktes också ett visst intresse hos jämtarna. För att närmare utröna detta lät han våren 1972 utarbetea ett stencilerat frågeformulär med ett antal frågor ang. en eventuell tidsnings namn, innehåll, utgivningsstakt, finansieringsform m.m. Detta utsändes till alla aktiva medlemmar, d v s drygt hundratalet.

Resultatet var föga uppmuntrande: Blott en handfull svar inkom, av vilka några var direkt negativa till hela idén. Om det var det föga hopfulla utfallet av rundfrågan eller vårt gemensamma intresse för Jämtamot i största allmänhet som fick mig och Thomas att dryfta motangelägenheter - och i synnerhet då tidningen in spe - må vara osagt, men ett är säkert: Vi hade vid denna tid täta och intensiva diskussioner, vilka tog sin grundliga tid.

Ett exempel härpå är ett telefonsamtal från Thomas, jag vill minnas att det var i maj 1971. Han ringde omkring klockan tio på aftonen. Vi ackorderade ca. en timmes tid, varefter jag tillfälligtvis måste lämna luren för att ömsa snus. Thomas gjorde sammalunda. Så förflyt ytterligare en timmes sam-

tal, varpå Thomas avavek från sin lurända för att breda sig en bata eller två. Jag följde exemplet. Ytterligare resonemang vidtog. Om-sider tvangs vi båda av naturens lagar och trängande omständigheter någon stund överge våra poster för att uppsöka varsin bekvämlighetsinrättning. Det fortsatta språkandet blev ömsesidigt alltmer givande; tiden skred, och då vi slutligen - efter ännu en snumömsning - lade på våra lurkykor, visade uret på inemot 03.00 f.m. Samtalet hade då pågått i närmare fem timmar. - Telefonkonferens är följaktligen inget nytt, åtminstone inte för våran del! Dylik tankemöda kunde givetvis inte undgå att resultera i den tillämnade slutprodukten. Den 10 oktober 1972 utkom nr 1, Årgång 1, av Jämtlands-posten i en upplaga av 100 exemplar, tryckt i offset- teknik med A5-format. Jag tar mig friheten att nämna några fakta om denna första tidning här - sedan länge bevarad endast i ett fåtal arkivexemplar - och dess läggut, innehåll m.m.:

"Huvudet" avseende tidsningsnamnet med vidhängande luva, är gjort av nuv. Storjämten Olle Bergvall efter förebild av den av honom skapade föreningsklitchen. Framsidan visar ett fotografi av dåv. kronprinsen Carl Gustaf. På näst sista sidan - tidningen har åtta sidor - finns en stövelannons. I övrigt har red. Johnson läggutmässigt använt såväl en-, två- och trespaltsbredd med rak vänsterkant, vågräta mellansträck, varierad typstorlek och olika radavstånd som - i annonsen - fetstil. Deltagande skribenter i detta nummer är Holger Olsson, Åsarna, framlidne storjämten Lennart Björkquist, dåv. skrivaren Åke Faxälv, yngsten Mats Hastegård, jag själv, Ulf Jonasson, samt givetvis Thomas Johnson. I själva verket har den sistnämnde svarat för en stor del av tidningens innehåll. I sin ledare, betitlad "Konsten att förverkliga en idé - eller en redaktörs första, staplande steg, på hal is", skriver han också följaktigt bl.a.:

"Så har då äntligen dagen P (P som i Publikering) randats av den av varje rätttrogen Jämt sedan länge emotsedda tidningen utgiven av Hembygdsföreningen Jämtamot, den första månatliga(?) tidningen på nationen utgiven av en landskapsförening. Vi har ännu en gång visat att Jämtamot styr trend-

en bland nationsföreningarna och presenterar ständigt, i en tid då det mesta förefaller att stagnera, nya fräscha alternativ, något som Jämtarna lagt sig vinn om allt sedan den dag föreningen grundades. - Vi var ju först även den gången.... Det första numret - som bör betraktas som ett rent experimentnummer - är produkten av en idé, som kläcktes ht -71 och har allt sedan dess stötts och blötts under varje mot där förhandlingar, kostnadsförslag, principer, ambitioner har fungerat som väggar i en abstrakt smältdegel. Ingen har väl kunnat föreställa sig vilken omständlig process det är som föregår en tidsnings första utgivning. Kanske har jag bränt mitt bästa krut redan under förarbetet med tidningen - men det får väl framtiden utvisa."

Så långt Thomas Johnson. Hans ord är tänkvärda, och tyder på en viss stolthet över vad som Åstadskommitté, men innehåller samtidigt en blandning av optimism, ödmjukhet och en smula självironi.

Tidningen, vilken - för första och hittills enda gången - delades ut gratis till jämtarna, väckte gott gensvar. Inspirerad härav strävade redaktören vidare, och redan den 15 dec. 1972 - alltså inom loppet av två månader - utkom nästa tidning. Änjo i en upplaga av 100 ex. Denna hette emellertid icke Jämtlands-Posten utan Jämtlands Tidning, vilket namn publikationen alltsedan behållit. Orsaken till namnändringen var ett plötsligt påkommet stämningsshot mot ansvarige utgivaren, d v s broder Thomas. Härom förtäljer han själv i J.T. bl.a.:

"Härmed kungöres att tidningen Jämtlands-Posten bytt namn till Jämtlands-Tidningen efter hot om stämning från Jämtlands-Postens tryckeri genom dess ena delägare kamrer Heimer Wigen..... Att jag ej offentliggjort detta vid något av de talrika tillfällen som givits i omgåendet med Jämtarna, beror på att jag betraktat det hela som en personlig angelägenhet, eftersom jag själv stått som ansvarig utgivare för ifrågasvarande nummer. Dock har rykteskolportörerna lyckats göra en höna av en fjäder, och detta har tvingat mig att på ledarplats dementera att jag i skrivande stund skulle sitta i fängsligt förvar."

I fråga om att ta ett annat namn, t.ex. "Jämt", betackar sig Thomas visligen, enär i så fall "Jämt" möjligen skulle reagera med stämningsshot; Thomas säger om detta att: "Dock tror jag inte att Jämtens redaktion har samma utvecklade kultursinne som Jämtlands-Postens tryckeris talesman, något som hans brev, såväl som hans telefonsamtal burit vittnesbörd om".

Samtidigt med utdelandet av dessa "verbala

nackesving" passar emellertid red. Johnson på att uttala sitt varma tack till Erik Andersson som i det personliga ägandeskapets namn väl-signat Jämtamots användande av namnet Jämtlands Tidning. (Namnrätten lär innehas av nämnde Erik Andersson).

Så oberäknliga voro alltså kastbyarna under den något stormiga inledningsperioden för Jämtlands-Posten och Jämtlands Tidning.

Innehållsmässigt märks i J.T. en viss stabilisering. Sälunda återkommer ledaren, "En cynisk betraktelse, redaktionsrutan, ÖH:s filosofier, "Artut och Klent", samt en annons. Direkta nyheter är dels att Storjämten Lennart Björkquist fortsätter och avslutar sin i J-P inledda artikel om den jämt-härjedalska hembygdsrörelsen - således en artikelserie! -, dels att nämnde Björkquists artikel delats upp i två delar med några sidor emellan i Jämtlands Tidning. En i sig onekligen fascinerande läsning erbjuder även sidorna 8-11 (fyra sidor), för vilkas innehåll Härja-Jämt svarar. Det är hittills enda gången denna förening deltagit i tidningen.

Även rent tekniskt innebar J.T. vissa innovationer: Första och sista sidan - numret har 12 sidor - har röd färg i bl.a. huvudets luva och i en teckning av Olle Bergvall. Papperet är glansigt eller "glättat"; fetstilen - hel och halvfet - är i det närmaste helt genomförd i artiklar och notiser, varvid fetstilen anger rubrik och författare; spaltbredden har begränsats till två- och trespaltsare med varierat radavstånd men samma typstorlek samt avgränsas av såväl våg- som lodräta mellansträck, vilka ibland till och med bildar ramar till vissa småsnuttar, t.ex. redaktionsrutan. Mellansträcken är genomgående kraftiga och av "flättyp".

Det i jämförelse med J-P, i läggutmässigt hänseende, betydligt mer genomarbetade första numret av J.T. medförde givetvis ökade framställningskostnader - så inköpte Thomas exempelvis "gnuggisar", d v s upptryckta bokstäver, siffror och linjer, som man kan gnugga fast direkt på manuskriptet. Kostnadsökningen innebar att motet inte längre kunde bjuda jämtarna på tidningen, utan tvangs börja kräva betalning.

Jag har tidigare nämnt att red. Johnson gärna såg en månatlig utgivning; ja, i själva verket torde han ha haft siktet högre ställt än så. Eftersom jag vid denna tid verkade som vice redaktör på Norrlands Varjehanda, passade jag på att i ett nummer av N.V. presentera J.T. och dess redaktör. Härvid skojade jag om att Thomas gärna ville ha "ett nummer mellan varje mot". Ordvalet förorsakade tydligen den gode redaktören en och annan småvitsig kommentar, varför Thomas i något förortad ton vid ett flertal tillfällen nogsamt påpekade det mindre

lämpliga i mitt uttryckssätt. En tid härefter torde red. Johnsson icke utan ett visst mått av misstänksamhet ha genomögnat mina skrifter inom diverse ämnesområden. - Men jag försäkrar: Jag menade absolut inget illa.

Fortsättningsvis utkom tidningen i själva verket något intermittent. P.g.a. Thomas bortavaro från Uppsala hela vårterminen 1973 utkom inget nummer. Inte heller frambragtes någon tidning under hösten samma år, fast red Johnsson nu återkommit till akademien. Han låg i startgroparna, och den 31 jan. 1974 utkom - i en upplaga av 250 ex. - Jemtlands tidning nr.2 - eller rättare: Nr 1 1974, Årgång 3.

Årgångsnumreringen har förväntat vissa läsare. Thomas var alltid mycket noga med att låta vissa bibliotek - t.ex. Carolina samt länsbiblioteket i Jämtland - erhålla gratis-exemplar av tidningen. Vid något tillfälle efter utgivandet av nr 1 Årg. 3 förhörde sig ett bibliotek - jag tror det var KB i Stockholm - med en stilla undran varför sagda bibliotek inte fått någon tidning från år 1973. - Men årgången existerar givetvis; det är som sagt bara det, att ingen tidning trycktes just den årgången.

Läggut i nr.1 år 1974 uppvisar bl.a. ett omslagsfotografi tackande drygt halva framsidan. Dessutom finns på insidorna fem bilder i "huvudformat" - d.v.s. små ansiktsbilder - på artikelförfattare. I övrigt kan noteras förekomsten av vågräta, dubblerat feta mellansträck, samt en annons på halva sista sidan, vilken delvis färglagts i rött. Såvitt jag kan erinra mig, knåpade red. Johnsson själv i hop annonsen. Färgläggningen av en mängd smådetaljer på fordonet - annonsören är en välkänd tillverkare av skogsmaskiner i Härjedalen - torde inte ha varit undanstökt i en snarast. Notabelt betr. innehållet är t.ex. skrivarens återkommande "axplock" ur, eller översikt av gångna mot. Vidare redogör fogden för ekonomin, och den tid efter annan sedermera återkommande rubriken "Ur protokollet" gör entré. Det bör påpekas, att tidningen för första gången nu har insändare, en om hedersprisfonden och en om Jämtlands vapen, båda författade av Phingal von Sydow. Mest anmärkningsvärt är annars annonserna: Fyra annonser upptar drygt en sida av tidningens sammanlagt tolv. Beträffande annonserna må nämnas, att en av dem gör reklam för timmerstugor tillverkade av Härjedalens Trä i Hede. Rimligtvis borde dylik annonsering normalt ha varit att att anse som rena välgörenheten; vilken jämt oftast student med begränsade resurser - skulle ha råd att köpa slikt? Kan så tyckas. Men faktum är att just genom annonsen fick nämnda företag avyttra en stuga till nuv. Storjämten Sten Beskow. Tala om genomslags-

kraft!

Nästa utgivning blev J.T. nr.2 den 19 sept. 1974. Upplagan var 250 ex. Läggut i detta nummer innebar inga direkt revolutionerande nyheter. Följande noteras: I huvudet - som längst upp till höger avbildar Jämtlands och Häredals-vapnet -, har vapnen ett lodrätt, tunt mellansträck. Det är enda gången något sådant sträck förekommit mellan vapnen; den "obligatoriska" frontbilden med åtföljande text är helt inramad; hel inramning förekommer även av ett antal notiser - liksom av samtliga annonser-, och tvåspaltarna har konsekvent försetts med lodräta mellan- och sidostreck. Överhuvudtaget gör numret ett "inramat" - och därigenom klart och redigt, eller om man så vill välredigerat - intryck. Tyvärr dras helhetsbilden i viss mån ned av att texten här och var är tämligen otidlig och svårsläbar. Detta torde ha sin grund i att broder Thomas själv skrivit vissa epistlar på egen eller någon sekunda nationsskrivmaskin, medan han i övrigt - sin vana trogen anlitat skrivbiträde. Innehållsmässigt finns inga sensationella nyheter, annat än att en brännar- resp. fototävling utlyses. Annonserna upptar knappt en sida, och har bl.a. en ruta innehållande en anonym annons: "Betald annonsplats".

Utgivningen följdes av Thomas Johnssons femte och sista nummer, J.T. nr.1 den 10 mars 1975, vilket kom ut lagom till Stormotet, Jämtamots 60-årsjubileum samma månad. Numret, som hade en upplaga av 300 ex. och var rekordtjockt - 16 sidor -, kan i korthet sägas utgöra en sammanfattande syntes av de experiment som tidigare gjorts och därav draga lärdomar. Thomas har här nått sin absoluta höjdpunkt, och på ett fint sätt tillvaratagit de bästa tekniska möjligheterna från föregående publikationer. Tidningen är gedigen, med Olle Bergvalls jubileumsmotiv och den förnämligt redigerade annons-sidan som två av de finaste inslagen!

Stefan Halvarsson

"Jämtlänningar hafva mer fysionomie och äro mera sensible än deras grannar i Helsingland, Medelpad och Ångermanland"

(Fale Burman, 1793)

EN NY STORJAMT!

-NISSE "PM" SJÖLANDER

Vid sistlidna Prismot den 5 mars begåvades Jämtamot med en ny Storjamt. Det var Nils PM Sjölander som inträdde i de vitbrädes skara. Storjämtskommitténs motivering lyder enligt följande:

Broder Nisse PM är född 1951 på Flata (Strömsund), där han också tillbragt sin uppväxt. Till Uppsala kom han hösten -74, där han går i Storjämten Nisse Bergvalls fotspår som forskarstuderande vid Astronomiska institutionen.

Hans start inom Jämtamot var något trög - det dröjde nämligen två år - eller till hösten -76 innan han fann vägen hit. Sedan dess har han emellertid s.a.s. gått från klarhet till klarhet. I styrelsen har han suttit två år, som lekare 79-80 och som gode 80-81.

Som lekare skötte han sånganförsamlingen på ett föredömligt sätt med sin säkra stämma. Han var dessutom den som började väcka liv i de mer eller mindre bortglömda sångerna i sångboken. Som gode var han något av den perfekta ceremonimästaren - ett område inom vilket han besitter den rätta känslan såsom ingen annan.

Även om han inte längre tillhör styrelsen har han inte slagit av på verksamheten - tvärt om. Han brukar ingå i de flesta kommittéer av någon betydelse. Han brukar dessutom oftast vara den som ser till att kommittén verkligen får något gjort.

Det var på hans initiativ som Jämtamot-kvartetten startades våren -78, och det är fortfarande han som är drivfjädern i densamma. Det är han som står för idéerna, letar fram de nya sångerna, samlar ihop en hel kör när så behövs o.s.v.

Han är även något av ett ankare och en fast punkt i Jämtamots kontaktskapande verksamhet mellan moten - d.v.s. det dagliga umgänget jämtar emellan, vilket trots allt är ett av de väsentligaste inslagen i föreningens verksamhet - t.ex. cafeterialuncherna, fredagsluncherna å Hörnan, lördagskaffena, pubaftnarna etc. etc.

Jämtamot är ju både en hembygdsförening och en studentförening. Br Storjämten Oscarsson har ju blivit utnämnd till något av chefsideolog för hembygdsföreningen Jämtamot. På samma sätt skulle br Sjölander kunna utnämnas till chefsideolog för studentföreningen

till chefsideolog för studentföreningen Jämtamot. Studenttraditionerna ligger honom varmt om hjärtat, och få torde behärska sin studenthistoria så väl som han. Han har på flera områden återknutit kontakten med gamla tidars studentförhållanden. Som exempel kan nämnas kvartettens serenadaftnar samt nu senast den succébetonade jamttoddy, som inleddes med ett historiskt anförande av den vältalige initiativtagaren.

Och hur många jamtar har plöjt igenom alla gamla landsmannahälsningar på nationen för att ta del av Jämtamots förehavanden under tidigare decennier? För att inte tala om Norrlandica? Br PM har gjort det!

Han är dessutom en man med näsa för PR, som förstärker att sprida kännedom om föreningens verksamheter i tidningsartiklar och annonser. Han utgör en trogen medarbetare i JT - bäst minns vi det förnämliga dokument som artikelserien om "Astronomer från Jämtland" utgör.

Många andra saker kan nämnas till hans fördel - som t.ex. hans arbete inom sångboks-kommittén, hans förmåga att ta kontakt med äldre jamtar för att utröna fakta, hans initiativ med stjärnskådning för jamtar, utpekandet av Jämtstjärnan, hur han på eget initiativ själv lagt hela Jämtamots medlemsregister på data m.m.

Det är med andra ord en jamt, som lever för och med sin förening i tanke, ord och handling.

Finns det då inget att lägga honom till last? Ja, det skulle i så fall vara det faktum att många jamtar ondgör sig över hur dyra lördagarna haft en tendens att bli på sistone, sedan br PM införde "kafferundorna".

Sammanfattningsvis vill kommittén påpeka att br Sjölander helt och fullt uppfyller alla de krav som fordras för en storjämtsutnämning.

Uppsala den 5 mars 1982
För Storjämtskommitténs räkning

P-G Norman

Arne Nilsson

HEDERSPRISTAGARE 1982

- NILS NILSSON

Vid en i sedvanlig ordning högtidlig ceremoni delades 1982 års hederspris ut på Hembygdsföreningen Jamtamots pristot den 5 mars 1982 till Nils Nilsson från Tuvattnet. Pristagaren föddes på nämnda ställe 1936 och växte upp i genuin jordbruksmiljö. Efter folkskolan till 13 års ålder blev det för Nils del att börja i skogen. Han ville emellertid fortbilda sig, varför han 1952-54 genomgick Hållands folkhögskola. Redan under denna tid väcktes hans håg för kemi, inte minst tack vare en lärare vid namn Lindahl. Denne Lindahl uppmuntrade Nils, och lät honom gärna och ofta hållas med egna experiment med kemikalier. Det är därför inte ägnat att förvåna, att Nils efter folkhögskolan bestämde sig för att satsa på att bli kemist.

För att uppnå detta mål krävdes först och främst praktik. Denna fick han i rikligt mått åren 1954-56, då han arbetade på Tegefors sulfatfabrik - tillhörande Marma Långgrö - , på vilken fabrik man då hade en försöksanläggning där man sökte fabricera massa av björkved.

Militärtjänsten klarades av på 15 åren 1956-57. Här efter övertog Nils Nilsson fädernegården i Tuvattnet och blev bonde. Han rustade snart upp gården med silo och nytt fös. Dessutom började han - som de flesta andra bönder - anamma den moderna civilisationens "välsmålsnelse": Konstgöddningen, i synnerhet den kvävebaserade. Efter en tid märkte han dock att djuren begynte bli sjuka; så förekom t.ex. kalvförlamningar och framfall. Detta föranledde Nils fader att kommentera saken sålunda: "Du må si att va du håll på ma pöik, för na tökke hän ha ma aller hadd på gåla"

- Detta fick Nils att tänka om. Med sitt stora intresse för kemi gjorde han snart om sin gård till något av en egen försöksanläggning, där vissa fält odlades med kali, fosfor eller kväve, medan andra lägdor fick det gamla naturliga djurgödslet. Resultaten av försöken visade rätt snart, att hö framodlat på naturlig resp. kali- och fosforgöddning inte förorsakade någon ökning av sedvanliga krämpor hos djuren, medan däremot kvävegödslet hö ledde till en märkbar stegring av sjukdomsfrekvensen. Denna tendens framhävdes

ännu mer distinkt då Nils företog jämförande odlingar på på av andra än naturliga kemikalier helt orörda områden, t. ex. i buan.

I början av 1970-talet skrev Nils till socialstyrelsen och omtalade sina rön. Detta gav emellertid föga gensvar. Men Nils gav inte upp. För att utvidga sina kunskaper åkte han därför ned till Ultuna och läste åren 1972-1973 in tre betyg i mikrobiologi. Från och med nu kunde ingen utan vidare avfärda Nils som en "glad amatör" inom sitt gebit.

Nisses forskningar fortsatte. Hösten 1973 kunde han konstatera, att kvävegödslande produkter hade högre aluminiumhalter än normalt. Detta sammanhänger med att kvävet leder till ökad syrebrist i växten. Härigenom tar den lättare upp aluminium, och blir mer utsatt för mögelangrepp. Mögelsvampar i kombination med aluminium kan sedan i sin tur lätt bilda farliga toxiner, t.ex. nervgifter, som ger skador på lever och njurar. Dessa gifter bildas lätt, framförallt under regndigra somrar. Ett sätt att motarbeta gifterna är att upprätthålla ett högt Ph-värde. Detta kan ske genom bl.a kalkning. - Det kan i detta sammanhang påpekas, att cancersvulster på fallande ofta visat sig innehålla höga halter av just aluminium.

Nils har f.ö vid flera tillfällen noterat, att lingen plockade på skogsgödsblad mark har avsevärt lättare att mögla än bär från ogödsblad skog. En annan stor nackdel med kvävet är, att det till stor del dödar jordens egna mikroorganismer. Detta kan jämföras med den naturliga dyngen, vilken dels bibehåller dessa organismer, dels innehåller c:a 30 naturligamaterialer. Genom naturdyngen är m.a.o kvävet uppblandat med så många andra ämnen, att risken för ovan angivna effekter inte tillnärmelsevis är lika stor.

Genom att överdriven kvävegöddning sopierar de naturliga mikroorganismerna, måste även efterhand allt större mängder kväve tillföras för att upprätthålla produktionen. Som exempel härpå anger Nisse, att det i USA vid odling av majs och jordnötter krävs 7-8 ton kväve per hektar gödselgiva för att uppnå fullgod skörd! Och härvid bör beaktas, att ett kilo kväve utvinnes ur c:a 1,6 liter olja. P.g.a ständigt stigande oljepriser kan man

redan här ifrågasätta det ekonomiskt försvarbara i dylik hantering.

Nils har levt som han har lärt: Numera använder han på sin gård enbart fosfor, kali och naturlig dynga. C:a tre år efter det att han övergivit kvävegöddningen hade produktionen av hö och korn sjunkit till hälften; efter 5-6 år var han emellertid uppe i 70-80 % av tidigare produktion. F.n får han omkring 4800 kg korn/hektar med användande av vanlig dynga. Detta menar Nisse är ett fullgott resultat.

Avslutningsvis kan nämnas att etablerad lantbruksforskning i dag minsann inte rycker på axlarna åt hans resultat; tvärtom har t.ex lantbruksuniversitetet Ultuna "hakat på", och så småningom blir det måhända dags att omvärdera ett och annat inom nuvarande sätt att bedriva jordbruksproduktion.

Med det anförda torde kunna fastslås, att Jamtamot i Nils Nilsson funnit en högst välförtjänt hederspristagare. Det är även glädjande, att motet nu för en gångs skull markerat, att priset inte är ett renodlat kulturpris - även om odling i högsta grad är kultur, utan valt att ge det till en sann vetenskapsman.

Stefan Halvarsson

JAG MINNS

Jag minns hembygdens blånande berg
videsnår, sälj och strand
Tranornas läten, mosippans färg
Jag är barn av Nordanland

Jag minns fäbodens trolska mystik
skogsrå, vettar och skromt
bykyrkans klockklang mäktig och rik
hagg och vildros på var tomt

Jag minns björkskog och kvällarnas ljus
älvarnas jublande sång
Mäktiga furors trofasta sus
Det var min hembygd en gång

Anna-Märta Larsson

MOTBILDEN

Två av Jamtamots förnämsta atleter (bröderna Sundelin och Sjölander) ses i det viktiga koncentrationsmomentet före en snusdosdragnig. Kontrahenterna övervakas av startern, br. lekar'n Lindberg.

JAMTLANDS HISTORIA

I skolorna har vi fått ossinpräntade Sveriges historia, men slår vi nu i efterhand upp de historieböcker vi då läste, så finner vi att Jamtland knappast nämns - mer än i uppräknings av de områden som tillföll Sverige vid freden i Brömsebro år 1645. Detta trots att Jamtland kanske är den provins i Norden, som näst Island har den märkligaste och intressantaste historien!

Årtalen 1570, 1613, 1645, 1658 och 1678 känner vi igen från frederna i Stettin, Knäred, Brömsebro, Roskilde och Westfalen. Frånsett den lilla rad som nämns om Brömsebro, så får gemene man inte veta något om vad de övriga årtalen betydde för Jamtland. Skolan lär jamtarna intet! Varför?

Tiden 1563-1677, d v s drygt 100 år, var den blodigaste i Jamtlands historia, ja kanske den grymmaste som någon provins någonsin fått utstå. Inte i antalet döda eller i antalet flyktingar, men ifråga om **terror**. Grymheterna och övergreppen på civilbefolkningen uppkom inte av inre strider, utan av främmande arméer. Jamtland kastades då mellan danske och svenske kungen. (Genom att vi hörde till Norge, och Danmark därefter införlivat Norge i det danska riket, så fick vi i Jamtland danske kungen som regent. Märk att Gustav Vasa aldrig var vår kung - trots det hör han till de kungar som vi fått läsa mest om!)

De ständiga skiftena i vår nationstillhörighet under dessa dryga 100 år blev katastrofala för oss jamtar. Vid varje skifte krävde den nye kungen trohetsed av jamtarna, och de som svurit den föregående trohet dömdes till förlust av gårdarna och ibland livet. Det ansågs ju som majestätsbrott. Hade detta hänt en gång hade det kanske kunnat anses som rätt vist, men när det upprepades inte mindre än tretton (13) gånger, så förstår vi kanske vilken terror som våra stackars förfäder måtte ha upplevt. Det fanns egentligen bara två sätt att klara sig: att fly, eller att med list slingra sig från trohetseden (genom att spela dum, inte förstå, uppge fel namn, uppge fel gårdsägare etc.).

Ser vi åt vilket håll jamtarna flydde, så förstår vi genast varifrån vår egentliga fiende kom. Vi flydde västerut till Norge när svenskarna anföll oss, men det finns inget exempel på att vi flydde österut när danske kungen återtog sin provins. Tvärtom betraktades han som befriaren, vilket inte minst visas av att jamtarna i landsflyckt då återvände. Även om danskarna av jamtarna betraktades som ockupanter, så var den verkliga fienden svenskarna - de man fruktade och flydde undan! Trots det har vi i vår historieundervisning helt falskt fått lära oss att det var norr-männen/danskarna som anföll oss och var våra

fiender! Med andra ord, en falsk historieskrivning. Vitt har vänts till svart.

"Gud ske lov till evig tid,
som gav oss vår danske konung igen,
med glädje"

Så skrev en ung man vid namn Fastesson från Lockne i Jamtland vid den dansk/norska befrielsen av Jamtland år 1677, efter dryga 30 års svensk terror efter Brömsebrofreden 1645. Visan, som innehåller sju verser med ovanstående rader som refräng, sjöngs allmänt bland jamtarna. Den upptecknades av den svenske generalen Carl Sparre sedan svenskarna återtagit Jamtland samma år. Anledningen till att visan upptecknades var att Sparre ville visa svenske kungen hur svårbemästrade jamtarna var och på så sätt urskulda sig för de svårigheter han mött i Jamtland och inte klarat av.

Att Jamtarna ansågs "svårbemästrade" visar att vår självständighet ännu var stark och livskraftig.

Bo Oscarsson

Artikelförf. tillsammans med en representant för den nya unga generationen gålbeinskarar som börjar göra sig gällande.

APROPÅ ALAN KRISTENSON

Slutförslaget till Jamtamots nya sångbok klubbades igenom på sistlidna Julmot och innehåller 38 nya sånger. Alan Kristenson bidrog med 6 st. sånger till den gamla sångboken (fr. 1968). Många av dessa hade emeller tid under årens lopp glömts bort av Jamtarna och det var som en skänk från ovan när red. för gamla sångboken, Lasse Fors dök upp som kvällens gäst på Ålsmotet 1980. När han, på begäran av sångbokskommittén och motet, började att sjunga igenom de visor i gamla sångboken som ingen kunde ordentligt och kom till Kristensons visor, slogs man på en gång av vilken hög klass de håller. När Lasse klämde i med "Vaerla e saa ovonschle kringlu och stor" började jublet bryta loss! Man kunde höra kommentarer i stil med: "Vilka låtar" etc. etc. Och bröderna insåg på en gång att alla hans sånger måste med också i den nya sångboken.

Alan Kristenson från Oviken invaldes i Jamtamot någon gång under 30-talet och besökte sitt sista mot i början av 70-talet. Förresten skulle det väl vara "artut" om någon som känner sig manad kunde ta och skriva en liten biografi om Alan, helst då någon äldre Jamt som har personliga minnen av honom.

Gläntagrupper (förstärkta med bl.a Stor-janten Bo O.) har gett ut en kassett med Kristensons visor, vilken varmt anbefalles! (Kan rekvireras genom Bo Oscarsson). Där finns en visa med en något allvarligare ton, direkt tillägnad Jamtamot. Läs och begrund!

N. Sjölander

När mote e te ännas.

Je vill barre tacke deck brör
för ahlit man ha fått vö ilag.
De va gott te få stane för
å vile nå leta tag.

För ma gåur oss lätt tröten å södd,
när vilom imilla e långt
på veijs, der jammt ma e nödd
te åhltes å ha ne trångt

Då blir'e e namnlaus fröggd
te deile på veijs såun
ma folk ifrå sammå böggd
ta neste-brön heimifrån

Nu gåur ma en vårsen vej
gu veit, når ma råukes igjann
De va gott te få vile sej
å bli tegan sån hårrt i hann.

APROPÅ VÅRT LANDSKAPSVAPEN!

Vad är det för en varg som tänker sätta tänderna i älgen på Jämtlands landskapsvapen? Det är något som inte stämmer riktigt. Vargen har ju ett halsband. En varg i halsband? Och vad gör kråkan på älgens rygg?

Nej, nej, vargen är ingen varg. Vargen är en hund. Och kråkan på älgens rygg är ingen kråka utan en jaktfalk. Bilden återger en jaktscen. Den jaktscenen hade Jämtland med sig på ett sigill från tiden under Norge. När Jämtland sedan blev svenskt vid freden i Brömsebro 1645 upphöjdes den plötsligt till att bli landskapsvapen.

DIKTER AV TAGE HÖGMARK

RÖSTA ÄTTA ISSREL

dom byggd bana
milla Sikås
å Hammerdal

inschenörn komme
å va fröyn ti ätte
döm ha fähllt trea
öve väjen där
hån
skuull fram

då saa ein
söm heite
Issrel:

D'e fistigan
kringöm
du får föll gå du
där de änner
kräka går

VÖFFÖR JAMSKA

för menn deil
mä jamsken
söm mä te
äta å dreeck

kån itt
lätt'e vä

ISRAELS RÖST

dom byggde banan
mellan Sikås
och Hammerdal

ingenjören kom
och var irriterad för att
man hade fällt träd
över vägen där
hån
skulle fram

då sa en
som hette
Israel:

det finns fästigar
omkring
du får väl gå du
där dom andra
kräken går

VARFÖR JÄMTSKA

för min del
med jämtskan
som med att
äta och dricka

kan inte
låta bli det

TAGE HÖGMARK är journalist, född i Sikås, Hammerdal, uppväxt där och väl förtrogen med hammerdalsmålet. Sedan hösten 1981 publicerar han regelbundet limerickar på hammerdalsmål - "hammerickar" - jämte översättning till rikssvenska i Länsstidningen, Östersund. Han har även medarbetat i bl. a. Heimbygdas årsbok Jämten (1982), med en längre berättelse på hammerdalsmål. Dikter av den typ som publiceras här kallar han "dubbeldikter", eftersom de jämsides med dialektalversionen även har en version på rikssvenska. Tage planerar så småningom att ge ut en bok med sådana dubbeldikter.

Den stavning som Tage tillämpar i de här publicerade dikterna följer hans förslag till "normalstavning" av jämtskan i den debatt om jämtmålet som Heimbygda drog igång hösten 1981. Huvudprincipen är att man så långt som möjligt ska följa rikssvenskans stavningsprinciper och specialstava där uttalet kräver det samt där rikssvenskan inte har samma ord.

Tage Högmark är numera bosatt i Östergötland, vilket alltså inte hindrar honom från att på ett mycket fint sätt bidra till att hålla det jamska språket levande.

GRISARNA - EN BETRÄKTELSE ÖVER

KULTURFÖRTRYCKETS NATUR OCH ORSAKER

När grisarna trängs samman, biter de svansarna av varandra. Så är det här. Jämtlands kultur har trängts samman genom ett yttre tryck till den grad, att så fort någon säger eller skriver något på jamska, sticker tio griser fram trynet för att bita denne i svansen, bildligt talat. Eller för att tala i klartext, man utropar; "det är feli! det är inte jamska! han/hon kan inte jamska!".

Det kommer att bli vår undergång, om vi inte genom kunskap genomskådar detta och blir mera toleranta. Jag är helt medveten om detta, att jag sticker fram hakan, så står minst ett dussin jämtar beredda att slå. Jag tror jag törs ta smållarna, för jag anser mig ha ett mål som ligger högre än min personliga vinning. Ett mål som syftar till den jämtländska kulturens överlevnad i en tid av andlig fattigdom. Vårt största hot kommer idag inte från de inflyttade svenskarna som bosatt sig i Jämtland, utan katastrofalt nog från de egna leden, bland jämtarna. De som omedvetet tvingats att förneka sitt ursprung, sitt språk och som i stället lyckats lära sig svenska, eller rättare sagt norrländssvenska. De hatar omedvetet den som vågar yttra sig på jamska, eller som försvarar jamskan därför att de själva hånats för sitt språk. De är trängda och reagerar helt naturligt som grisarna genom att bita sina olycksbröder.

Jag är född i en tid när jamskan ännu var skamlig. Jag har stått på skolgårdar i Krokoms och Östersund och endast vågat tala jamska i avskildhet med mina väl förtrogna vänner. Kom någon "tuff" skolkamrat som pratade enbart svenska, då vågade man inte säga ett ord på jamska - för man ville inte bli mobbad. Det var på 1960-talet.

Jag skämdes för mitt ursprung och mitt språk när jag kom ut i Sverige. Helt utan anledning! Vändpunkten kom en dag sedan jag läst Aksel Lindströms vikingatidsromaner från Jämtland och sedan fick tag i Carl Sehlin's historiebok om Jämtland. När jag såg hur skickligt Lindström vävt samman det jämtländska kynnet med fakta ur Jämtlands historia, började begreppen klarna. Och jag tror det var då jag fick tag i trådarna som skulle leda till förklaringen av hur dagens situation uppkommit.

Jag hade vid den tiden nått en punkt då jag lyckats tala svenska så att man inte kunde

höra att jag kom från Jämtland. Jag bodde då i Stockholm. Jag träffade också många jämtar där söderut, som om man frågade varifrån dom kom, svarade "Norrländ". Var därifrån? "Östersund". Mitt i stan? "Nja, en bit utanför". Var då? "Ja, mina föräldrar bor i Krokoms". I själva Krokoms? "Nja, dom har ett ställe utanför Krokoms". Väster om Krokoms? "Nja, norr om Krokoms i en liten by som heter Aspås". Jaså, i Aspås där den där Nutte från TV kom ifrån! "Mmm".

-Varför försöker vi jämtar i det längsta dölja vårt ursprung, varför skyller vi på föräldrarna; "dom har ett ställe där...etc." ???

När jag blev varse problemet att vi faktiskt, utan att vara medvetna om det, går omkring och skäms för vårt ursprung och då givetvis också för vårt språk, kunde jag börja söka svaret. När jag var ute i Sverige upptäckte jag att folk från andra provinser i landet sällan skämdes för sitt ursprung. Felet låg alltså i Jämtland, och svaret i Jämtlands historia. Genom en systematisk politik från Sveriges sida att försvenska oss efter år 1645 - vi var nämligen inte svenskar - sökte motverka allt provinsialt och traditionellt hos oss. Många gånger omedvetet, men mest medvetet därför att vi inte var som andra ockuperade provinser, där svenskarna kunde slå broar mot en överklass och därmed indirekt hålla folket på mettan. Härskade man över överklassen så härskade man över folket.

I Jämtland var vi av tradition utan adel och godsägare. Alla var självägande bönder. Därför var allas röster lika värda och ingen kunde få makt över jämtarna, därigenom att makten var utspridd på folket. Jämtarna var av tradition, sedan tiden med självstyrelse, vana att var och ens röst respekterades. När svenskarna skulle administrera Jämtland fick de en chock. Inget stämde med deras tidigare erfarenheter från andra ockuperade provinser.

Jämtarnas pluralism uppfattades av svenskarna som bångstyrighet. Man hade inte tidigare mött ett folk med en samhällsstruktur utan härskande klass, vars roll man med några få nyckelpositioner kunde överta. (Häradsindelning eller adel)

Den enda centralt organiserade delen i det jämtländska samhället var prästerskapet. Därför jagade man bort de befintligen prästerna

Forts. sid.15

NÅGOT OM FLÅTA

Ströms kyrkby döptes om till Strömsund vid sekelskiftet i och med municipalsamhällets bildande. Den bestod då av de tätare befolkade delarna av de gamla egentliga byarna, Bredgård och Näset. Vid bildandet av storkommunen på 1970-talet döptes på samma sätt gamla Ströms kommun om till Strömsunds kommun. Församlingen har dock behållit det gamla namnet.

Ströms nya kyrka invigdes 1847. Den gamla låg på nuvarande gamla kyrkogården, bredvid hembygdsgården, där den förmodligen byggdes någon gång i början av 1300-talet. Den revs i omgångar under senare hälften av 1800-talet. Vid tinget i Sveg 1273 vittnade en bonde vid namn Loden att han på 1260-talet gått upp den gamla riksgränsen mellan Jämtland och Sverige för att kontrollera gränsmärkena. Gränsen mellan Jämtland och Lappmarken gick då vid Ströms Vattudal. De strömsbor han träffade på sin vandring kunde inte läsa bönen "Pater noster" d v s Fader vår, och bedömdes därför förmodligen av Loden som varandes nästan hedningar. Endast några decennier därefter byggdes alltså kyrkan!

En liten berättelse finns om byggandet av gamla kyrkan: Man hade först beslutat att bygga den vid Tännviken c:a 7 km från den nuvarande platsen. Det blev emellertid ett hopp-löst arbete eftersom trollen varje natt rev ned vad som byggts upp under dagen. Man fick då ta till det gamla beprövade knepet med yxan och stocken. En yxa högs fast i en stock, vilken sköts ut i vattnet och fick flyta dit den ville, och där den så småningom landade var den rätta platsen för kyrkbygget, trodde man. Stocken flöt iland vid den s.k Kråkvågen och där kunde också mycket riktigt bygget fort-sätta utan de tidigare störningarna.

N. Sjölander

Ströms gamla kyrka.
Blyertsskiss utförd (troligen 1822) av kyrkoh. N. J. Ekdahl.

NORSK LÄSÖVNING

I

Fra en svensk håndbok i kamuflasje: Når sol-dater rycker frem i skog, skal de ha gran-kvister og løv i hjelmene. Når de rycker frem i en kornåker skal de ha kornaks i hjelmene. Når de rycker frem i en kålåker, skal de ta av sig hjelmene....

II

Det går rykter i Sverige om att brev-portoen skal gå opp, så nå hamstrer svenskene fri-merker...

/ur Adresseavisen

ANNONS

NÅR GAV DU DIN SUGGA EN PREG-TEST SIST?

DRÄKTIGHETSTESTA MED PREG-TEST

Dräktighetskontroll med Preg-Test

PREG-TEST

ger ökad lönsamhet i produktionen

- Lätt, snabb och mycket resultsäker
- Testar dräktighet på suggor/gyltor redan 30 dagar efter betäckning
- Robust och hållbar konstruktion i kromad metall
- Laddningsbara batterier ger låg driftskostnad
- 2 års garanti på instrument och laddare

Begär ytterligare information

GLOBAL IMPORT

Box 1230, 751 42 UPPSALA Tel 018-147053

J-H EJ VUNNET TILL SVERIGE GENOM VAPENMAKT!

UTAN GENOM SNÖPLIG FÖRHANDLINGSFRED

AV BR. SUNDELIN

Detta faktum att Jämtland och Härjedalen inte är vunnet genom vapenmakt är i den svenska historiebetraktningen överhuvudtaget inte nämnt. Som alla Jämtar vet så har svenskarna sedan 1564 haft ett betydande intresse av Jämtland och Härjedalen. Under senare hälften av 1500-talet och den första hälften av 1600-talet hade svenskarna haft flera fälttåg för att tilltvinga sig Jämtland och Härjedalen. Svenskarnas framfart var alltifrån någon trevlig upplevelse för jämtarna och härjedalingarna. Men vid ett tillfälle hade man fått nog och bestämt sig för vart man ville höra, året var 1644. Man ville tillhöra Norge som en självständig provins.

Den 7 mars 1644 tågade Henrik Fleming in i Jämtland med sin svenska plundrararmé för att ockupera Jämtland och Härjedalen. Redan i mitten av maj var Jämtarnas tålamod slut. Tillsammans med norska trupper och jämtar som fått fly till Norge anföll de med en här av 1100-1200 man. Jämtlands kompani utgjordes av 359 man.

Strijk var den svenske befälhavaren i Jämtland vid den tiden, och han skrev till kungen: "Baggarna och de förrymda Jämtknektarna har på trenne vägar infallit i Jämtland och deras sammanlagda styrka uppgår till 8000 man". Janrik Bromé skriver i Jämtlands och Härjedalens historia del två följande: "Trupperna leddes av Ulfeldt. Hans nya tåg till Jämtland understöddes på allt sätt av den Jämtländska befolkningen. Den tvöhågsenhet som Jämtarna ådagalagt vid tidigare fejder förmärktes inte nu, men så utgjordes Ulfeldts här till en avsevärd del av unga jämtländska bönder och bondsöner med vilka de hemmavarande helt naturligt kände sig solidariska. Sakerligen mötte det inga större svårigheter för de intågande Jämtarna och Norrmännen att erhålla alla önskvärda upplysningar om de svenska truppernas storlek och placering. De till Norge flydda prästerna kunde också uppehålla en god korrespondens med sina sockenbor och bidrog säkerligen till att hålla de egna trupperna väl underrättade om ställningen inom provinsen under ockupationen.

Detta ställningstagande som Jämtarna tog genom att 1644 jaga ut varenda svensk ur provinsen fick man senare - efter förhandlingsfreden i Brömsebro - bittert ångra. Svenskarna kände sig väldigt förödmjukade av den behandling de hade fått.

Grisarna, forts.

och ersatte dem med svenska. De fick, utom den rent religiösa förkunnelsen, också tjänstgöra som kulturförtryckare - vilket naturligtvis var olyckligt för deras förkunnelse.

Hade svenskarna respekterat vår långa tradition av självstyrelse, så skulle de ha besparat sig mycken möda och fått ett trognare folk. Nu har man med hjälp av kulturförtrycket fått ett till överdrift troget folk som föraktar sitt ursprung - och därmed sig själva. Det enda som avslöjar att troheten mot Sverige är falsk, är att folket, vi, saknar initiativförmåga och framtidstro.

Vi sitter runt om i landskapet och väntar på att svenskarna i Stockholm ska lösa våra problem. Vi sitter och väntar. Troget! Men vi saknar omedvetet vår rätta kulturella självkänsla. Vi har identifierat oss med ett surrogat av svensk kultur och upplever vårt eget kulturarv såsom mindervärdigt.

Bo Oscarsson

ÄNNU INGET JAMTNSUS